



dett, a kor technikai színvonalát tekintve jó eszközökkel és műszerparkkal. A kutatási témák között továbbra is szerepelt a kobaltkatalizált homogén katalitikus karbonilezési reakciók mechanizmusának vizsgálata, a többmagvú (gyakran többfémes), döntően karbonilligandumokat tartalmazó klaszterek szerkezetének és elemi reakcióinak felderítése. Új kutatási területként jelentkezett a további átmentifémek (elsősorban a ródium) különböző királis és akirális foszfinligandumokkal képezett komplexeinek hidrogénezési reakciókban történő alkalmazása. A C=C kettős kötést tartalmazó prokirális vegyületek enantioselectív hidrogénezése mellett mind a C=N, mind a C=O kettős kötések hasonló reakcióinak kutatásában munkatársaival nemzetközi viszszhangot kiváltó eredményeket ért el. 1968-ban nyerte el a kémiai tudomány doktora címet. 1976-ban az MTA levelező, 1987-ben rendes tagjává választották.

A hatvanas évek közepétől tudatosan széles körű, intenzív nemzetközi kapcsolatokat kiépítésébe kezdett. Egyetlen mérce volt: a szakmai kiválóság. A tanszéki szemináriumokon a szakma legkiválóbb kutatói adtak elő. Mai fejjel szinte elképzelhetetlen, mekkora élményt és motivációt jelentett a hetvenes-nyolcvanas években egy fiatal kutató számára a szemináriumot követő személyes találkozás a kutatási terület kiválóságaival, a gyakran csak kezdeti eredményekről való kötetlen beszélgetés. Jórészt ezeknek a kapcsolatoknak köszönhetően ösztöndíj-lehetőségek nyíltak meg a legjobb nyugat-európai és egyesült államokbeli egyetemeken, szakmai előrelépést és jó anyagi körülményeket kínálva minden munkatársnak.

Jelentős változást hozott életében 1986, amikor négy évre a nehéz helyzetben levő MTA Műszaki Kémiai Kutatóintézetének vezetésével bízták meg, melyet sikeresen indított el új fejlődési pályán. Bár tanszékvezetői feladatait más vette át, egyetemi tanárként tovább oktatta a hallgatókat, és a Petrolkémiai Kutatócsoport munkáját 1998-ig irányította. 1998-tól a Veszprémi Egyetem (Pannon Egyetem) professor emeritusa volt.

Szerencsésnek mondhatja magát, aki tanulmányai során Markó László előadásait élvezte. Kívülről felépített, jó hangulatú előadások voltak, melyeken a krétán kívül soha semmiféle segédesszert nem használt. Kiváló szakmai felkészültsége, intellektusa, humora lenyűgözte a hallgatókat. Szigorú vizsgáztató volt, de a hallgatókkal jó kapcsolatokat ápolt. Rendkívül kedvelt oktatóként több ízben elnyerte a VVE legnépszerűbb oktatója címet. Nem maradt ki a kötetlen programokból sem: a Veszprémi Egye-

temi Napok (VEN) „inverz egyetemi” rendezvényein csapatkapitányként vezette a tanszéki munkatársakat. Többkötetes, Farády Lászlóval és további munkatársakkal összeállított szerves kémia jegyzete ma is alapmű a veszprémi diákok számára. Még tapasztaltabb kutatók számára is meglepő – és ez a rendkívül átgondolt szerkesztési elveket dicséri –, hogy a „Markó-Farády”-ban minden alapismeret megtalálható.

A tudományos közéletben is komoly feladatokat vállalt. Hogy csak a legfontosabbakat említsük: 1989 és 1996 között az MTA Kémiai Tudományok Osztályának elnöke, majd 1996 és 2002 között a Veszprémi Akadémiai Bizottság elnöke volt.

Több külföldi egyetemre (Würzburgba, Chicagóba, Rennes-be, Toulouse-ba, Modenába) kapott vendégprofesszori meghívást. 1990 és 1993 között a European Science Foundation nemzeti bizottsága, 1998-tól a Central European Academy of Science and Art tagja volt.

Számos tudományos-szakmai díj és állami elismerés mellett (Állami Díj, Alexander von Humboldt-díj, Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje, Arany János Közalapítvány Nagydíja, Akadémiai Aranyérem) szűkebb pátriája is messzemenően elismerte tevékenységét. A Területi Prima Díj, a Cholnoky-díj, a Pannon Tudományos Díj birtokosa. 2011-ben Veszprém Város Díszpolgára címmel tüntették ki.

Markó László sokszínű egyéniség volt. Hobbiként barlangkutatással is foglalkozott, kutatásai és közleményei alapján 1998-ban a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat tiszteleti tagjává, 2000-ben a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetsége tiszteletbeli elnökévé választotta. Érdekelte a történelem; szenvedélyesen gyűjtötte a 19. század második felének és a 20. század első felének történelmi ereklyéit a Kossuth-bankóktól a könyvmatos bélyegeken át az '56-os röpcédulákig. Nyugdíjas éve alatt sem télenkedett, ismeretterjesztő cikkei jelentek meg az élet keletkezésével, majd a kozmikus katasztrófákkal kapcsolatban.

Iskolateremtő tudósként sok fiatal kollégáját vezette be a kémia rejtelmeibe, tette őket elkötelezett kutatóvá. Sokat követelt, de sokat is adott. Megkérdőjelezhetetlen szakmai tekintélyével, hallatlan alaposágával, igényességével és sokoldalú tájékozottságával irányt mutató vezetője volt minden szakmai közösségnek, ahol feladatot vállalt. Tanítványai között több egyetemi doktor, kandidátus, MTA doktor, sőt akadémikus is van, akik kutatói örökségét továbbadják a következő nemzedékeknek.

Nyugodjék békében! **Skodáné Földes Rita, Kollár László**

Simonné Dr. Sarkadi Livia EuChemS-kitüntetése

A European Chemical Societyban (EuChemS) hosszú időn át végzett kiemelkedő fontosságú, önzetlen és hasznos tevékenysége elismeréseként Simonné Dr. Sarkadi Liviának a szervezet a *EuChemS Awards for Service* kitüntetését adományozta. A kitüntetés ezekben a napokban adják át ünnepélyes körülmények között Liszabonban, a EuChemS éves kongresszusán.

Simonné Dr. Sarkadi Livia a BME Vegyész-mérnöki és Biomérnöki Karának egyetemi magántanára, a Magyar Agrár és Élettudományi Egyetemen (Gödöllő) működő Élelmiszerkémiai Kutatócsoport vezetője. Fő kutatási területe az élelmiszerek minősítése biológiai aktív komponenseik alapján.

Mint az olvasóink által jól ismert, 2001 óta egyesületünk elnöke.

Simonné Dr. Sarkadi Livia nemzetközi tevékenységének kezdete 1996-ra datálódik, amikor a EuChemS elődszervezetében, a FECS Élelmiszerkémiai Divíziójában (Food Chemistry Division, FCD) nemzeti képviselő lett. Aktív tevékenységének köszönhetően 2002-ben vezetőségi taggá választották, majd a lehetséges két cikluson keresztül 2006 és 2009 között titkár volt, ezt követően, 2009 és 2014 között az FCD elnöki tisztségét töltötte be.

A EuChemS vezető testületében, az Executive Boardban 2012 és 2014 között a EuChemS-divízióelnökök képviselőjeként, majd 2014 és 2021 között rendes tagként tevékenykedett.

Vezetői tevékenysége mellett számos nemzetközi konferencia tudományos és szervezőbizottságának tagjaként több, Magyarországon megrendezett EuChemS-konferencia szervezésében vett részt aktívan, többek között az FCD legrangosabb konferenciái közül a EuroFoodChem-konferenciasorozatból a X. jubileumi (1999) eseményt is Budapesten tartották.



Az MKE elnökeként házigazdája volt a EuChemS közgyűlésének 2013-ban.

Kimagasló nemzetközi tudományos és tudományszervezői tevékenységéért eddig több kitüntetésben részesült, melyek közül kiemelkedik a 2015-ben kapott *IUPAC 2015 Distinguished Women in Chemistry*.

Kitüntetése alkalmából Sarkadi Liviával a EuChemS hírlevelében angol nyelvű interjú jelent meg, amelyet alább angolul közlünk.

Ezúton is gratulálunk Elnök Asszonyunknak kitüntetéséhez és további sikereket kívánunk a szakmában, a közéletben és a magánéletben!

KT

• • • • •

Interview with Livia Simon Sarkadi, recipient of the 2021 EuChemS Award for Service

Livia Simon Sarkadi is the recipient of the 2021 EuChemS Award for service. She was given this honour as a recognition of her outstanding commitment and hard work in fostering Chemistry in Europe, along with the activities and goals of EuChemS. In addition to the EuChemS Award for Service, her work was also recognised by IUPAC, from whom she received the “Distinguished Women in Chemistry/Chemical Engineering Award”.

What has drawn you to the area of food chemistry?

We often hear that teachers have a big influence in arousing children’s professional interest. I can confirm this with my own example, as my interest in biology and chemistry has grown thanks to two extraordinary high school teachers. I am particularly interested in the branch of chemistry that is closely linked to the biological systems, animal and plant organisms that, as food, affect the quality of our daily lives and health. That is why I chose the Faculty of Chemical Engineering at the Technical University of Budapest, the only university at that time, where I could specialise in food chemistry.



You’ve been serving as the President of the Hungarian Chemical Society (HCS) for more than 10 years. What do you consider the key achievements of the society under your leadership?

I was very pleased to be elected as the first female President of the Hungarian Chemical Society (HCS) in more than a century, and it was a particular honour to be elected in 2011, the International Year of Chemistry. Managing a male-dominated Chemical Society with a long tradition is not an easy task, as a woman and as a representative of food chemistry that is not part of the mainstream of chemistry. Becoming President of HCS gave me the opportunity to demonstrate my experience and ability as a leader but also to promote my own special field of chemistry.

As the important result, I consider the broadening and strengthening our relationship with international organisations, and the renewal the division of young chemists to encourage their activities in HCS, and the division of chemistry teachers to promote chemistry education, as well as the division of the retired chemists so as not to move away from professional life.

As a President of the HCS, you have prioritised international scientific cooperation. What made you decide to do so, and what kind of benefits did this bring about?

Hungary has a long tradition of chemical science. We are very proud of our five Nobel laureates in Chemistry of Hungarian origin. All of them gained their knowledge in Hungary but they had to go abroad to achieve this extraordinary result. In the 21st century, it is more difficult to achieve high-level scientific results without international cooperation. EuChemS benefits all smaller National Chemical Societies by being able to take an active part in European research policymaking, internationalising their organisations through collaboration, knowledge transfer and exchange, and professional meetings. I was always very active in organisational matters such as planning and arranging conferences, meetings, get-together parties, and networking. Over the past 10 years, a number of international conferences have been organised in Hungary, helping Hungarian researchers to build international contacts.

You are also an IUPAC “Distinguished Women in Chemistry or Chemical Engineering” awardee. What are your thoughts about this award and the state of women in STEM?

Recognition of your results is always a good thing, especially if it is done internationally. In 2011, we commemorated Marie Curie, the first female Nobel Laureate in Chemistry. As more attention is being paid to her professional successors, I personally welcome the establishment of this award. Today, women certainly have more opportunities to study than in previous eras and so their presence in science is no longer unusual. There would be no need for such gender discrimination if the statistics showed almost the same recognition number for women and men.

Of course, it is also true that fewer young girls love so-called difficult subjects and later choose fewer professions that require STEM knowledge. Fortunately, a number of national and international promotional programs have been launched for young girls to allay their fears about these disciplines and encourage them to choose a STEM career.

You are one of the editors of the book “European Women in Chemistry”, in which the challenges of female scientists in the past centuries are discussed. How do you see the contemporary scientific landscape for women – are there any challenges we systematically overcome? Which ones remain? Are there any new ones emerging?

It gives me great pleasure to be one of the editors of the book which features 54 well-known (including 4 female Nobel laureates in chemistry) and lesser-known female portraits from 18 countries, including Hungarian researchers. The stories are a good example of the difficulties faced in the past by ladies who gave their heads to learning and wanted to take an active part in science. In many ways, it may be more difficult to build a career as a woman scientist to this day, but the examples in the book also show that with a lot of perseverance and commitment, as well as the right support, the goal can be achieved, even if it is the Nobel Prize. I myself believe that it is primarily aptitude and not whether you are a woman or a man that determines professional achievement and excellence. A number of programs to help women have recently been launched. While the so-called women’s quota is not very pleasant for women in many cases, but it must be recognised that it is still necessary to increase the number of



women in certain positions. We hope that the need for this distinction will gradually disappear.

This interview is nearing its end – is there anything specific you would like to highlight to our readers?

I feel very fortunate to be one of my female colleagues who may have held a leadership position, both nationally and internationally, in a way that is still considered extraordinary. The message of my example is that with dedicated and persistent work, and of course a little support, everyone can achieve their goal.

Marton Kottmayer

IB-ülés a Richterben

A koronavírus-járvány lecsendesedése után, 2022. június 22-én az egyesület Intézőbizottsága kihelyezett ülést tartott. Az ülés helyszíne – köszönhetően Szántay Csaba kitartó szervezőtevékenységének és a vállalat fogadókészségének – a Richter Gedeon Nyrt. impozáns Kémiai Kutató- és Irodaépülete volt.

A délelőtti a vállalat és az MKE kapcsolatainak elemzésével telt. Ennek keretében Szántay Csaba házigazda rövid köszöntője után Sebők Ferenc, az MKE Richter Gedeon Munkahelyi Csoportjának vezetője „MKE és a Richter, a kémia közösségformáló ereje” címmel mutatta be csoport munkáját. A csoport munkája kiemelkedően jó, és sokrétű tevékenysége nagyban hozzájárul ahhoz, hogy ma a fiatalok körében presztízse van annak, hogy a Richterben helyezkednek el. Ezt követően Sándor Márta, a Richter PR és Kormányzati Kapcsolatok Osztályának munkatársa „Egy történelmi gyár 120 éve” című előadásában adott áttekintést Richter Gedeon életéről és a gyógyszergyár időnként viharos, de összességében igen sikeres történetéről. Kérdésünkre elmondta, hogy ezzel az előadással a gyárba belépő új munkatársak mindegyikét megismertetik. A délelőtti program végén, az ülésen tiszteletét

tette Orbán Gábor, a cég vezérigazgatója is. Az MKE elnöke, Simonné Sarkadi Livia méltatta a Richter sokoldalú társadalmi szerepvállalását, az oktatás és az oktatásban dolgozók kiemelt támogatását és a MKE-vel évek óta igen jó kapcsolatát, mindezt az egyesület részéről a vezérigazgatónak átadott apró ajándékkal köszönte meg.

Rövid ebédszünet után az egyesület előtt álló őszi feladatokkal folytattuk munkánkat. Ezek közül a legfontosabbat főtitkárunk, Mika László a következőképp fogalmazta meg: Merre tovább, MKE? A megbeszélés a lehetséges jövőbeni irányvonalak megfogalmazásának szellemében telt. Az mindannyiunk számára egyértelmű volt, hogy a pandémia annyira megváltoztatta a működési feltételeinket, hogy a régi módon nem tudunk a jövőben működni. Abban vannak csak eltérések közöttünk, hogy milyen mértékű és tartalmú váltásra van szükség, hogy fenn tudjuk tartani a kémikus társadalom széles köreinek képviselését, szolgálatát, szakmai fejlődését, vonzóak maradjunk számukra és mindehhez az anyagi feltételeket is megteremtjük. Ez lesz a jövő év legfontosabb kérdése, melyben világos alternatívákat kell tudnunk felvázolnunk. Ennek kell alárendelni a 2023-ban esedékes vezető-

ség- és tisztújítást is. Felelősségteljes év elé nézve, de jó hangulatban fejeztük be az IB-ülést és kívántunk egymásnak jó munkát, kellemes pihenést és magvas gondolatokat a nyári hónapokra. Találkozunk szeptemberben.

KT

Vegyészkonferencia

Eger, 2022. június 15–17.

Régóta vártuk az újabb Vegyészkonferenciát, hiszen 2017-ben volt utoljára ilyen rendezvénye a MKE Szerves Kémiai és Gyógyszerkémiai Szakosztályának. A járványhelyzet megakadályozta, hogy korábban találkozzunk. Online formában nem lett volna értelme a megtartásának, hiszen ezen az eseményen hagyományosan fontosak a személyes találkozók, konzultációk. A korábbi Pallos László, Mátyus Péter és Wölfling János által szervezett programok kellemes emlékeket hagytak bennünk.

A MKE ügyvezető igazgatójának és csapatának gondos előkészítő munkája, valamint a Szerves- és Gyógyszerkémiai Szakosztály vezetőségi tagjaiból álló bizottság szervező munkája eredményeképpen június 15–17. között az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen tartottuk a szimpóziumot 145 fő részvételével. Gyakorlatilag valamennyi egyetem, kutatóhely és releváns ipari cég képviseltette magát. 15 fiatal pályázat után kapott támogatást a konferencián való részvételhez. A tematika a szerves kémia minden területét lefedte, így a természetes és heterociklusos kémiát, az elemorganikus, környezetbarát, elméleti, ipari és gyógyszerkémiai aspektusokat. A négy plenáris előadást (Perczel András, Greiner István, Dormán György és Jacek Nycz) 15+5 perces prezentációk követték, esetenként két párhuzamos szek-



cióban. Összesen 45 előadás hangzott el senior és fiatal szakemberek tolmácsolásában. A prezentációk jelentős visszhangot, konstruktív vitákat váltottak ki.

Az idei Vegyészkonferenciát három, a tavalyi évben elhunyt kiváló szerves kémikus, Fülöp Ferenc, Antus Sándor és Schneider Gyula emlékének dedikáltuk. A három laudáció a megjelent családtagok jelenlétében hangzott el.

Újítás volt, hogy a poszterszekciót a rendezvény teljes ideje alatt megtekinthették a résztvevők.

A szervezőbizottság kiváló kísérőprogramokról gondoskodott. Az első estén egy sörtechnológiai plenáris előadásban volt ré-





szünk Schindler József tolmácsolásában, ami sörkóstolóval kötötték egybe. A fogadás a Korona Borházban volt, kiváló vacsorát kaptunk, és legalább 10 féle bort kóstolhattunk. A jó hangulatú multság nem sokkal éjfél előtt ért véget.

Reményeink szerint 2024 nyarán ismét találkozunk! További információk (a konferencia programja és a szponzorok) a <https://vegykonf2022.mke.org.hu/> honlapon található. Az előadások összefoglalói a <https://vegykonf2022.mke.org.hu/e-konyv> linken érhető el.

Keglevich György

Múzeumok Éjszakája a Vegyészeti Múzeumban

„Újragombolt hagyományok” címmel hirdették meg a szervezők a 2022. évi programot. Az Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum és Tagintézményei is örömmel csatlakoztak a felhíváshoz, hiszen két év kihagyás után, 20. alkalommal rendezték meg ezt a népszerű nyári eseményt.



A kiemelt tematika lehetőséget adott egy olyan értelmezésre is, amely bemutatja egy szakterület fejlődését, vagyis az eszközök, felfedezések, a régi tudás „újragombolása” milyen fejlődést ért el napjainkra. Ezt kihasználva választottuk programunk alcímül a „Mossuk tisztára” szlogent.

A programokat két partnerrel együttműködve állítottuk össze és bonyolítottuk le. Egyik partnerünk a Várpalotai Városszépítő és Védő Egyesület volt, akikkel korábban már sikeres együttműködést hoztunk létre ezen a területen is. Másik partnerünk a Pannon Egyetem Mérnöki Kar Természettudományi Központ Környezeti és Szervetlen Fotokémiai Kutatócsoportjának munkatársai voltak, akikkel már szintén évekre visszanyúló szakmai kapcsolatunk van.

A meghirdetett esemény 2022. június 25-én 18 és 22 óra között zajlott a Thury-várban, a Vegyészeti Múzeum termeiben. Négy témában hangzottak el bemutatók, amelyek a következők voltak:

„Egykor vár, ma kulturális és idegenforgalmi központ”, a Városvédők előadásában.

„Mossuk ki a szennyest!”, amelyben a múzeumi műtárgyak felhasználásával kaphattak betekintést az érdeklődők az egyik legősibb háztartási munkába. Itt a mosás és annak járulékos munkafolyamatai, mint a mángorlás, vasalás és ezek tárgyi eszközeinek a fejlődése kerültek elő.

„Hogy jutottunk el a fékezett habzástól az intelligens mosóporokig?” címmel a múzeumi egykori igazgatója tartott bemutatót a mosószerek fejlődéséről.

Az est fénypontjaként izgalmas kísérletek következtek a mosás témakörének szemléltetésére az Egyetem munkatársainak bemutatójában.

Az est folyamán az ismertetett tematikára és a múzeum érdekességeire épülő feladatlapokkal is vártuk látogatóinkat, sőt illatpróbán is tesztelhetők a tudásukat. A gyerekek buborékfújásban, szivárványfestésben is kipróbálhatták magukat. A megfőttöket ajándékkal jutalmaztuk, és szerény vendéglátás is várta az érdeklődőket. A programok zárásaként a múzeum állandó kiállításában látható eszközökkel (mosósulyok, faházás mosógép, faszenes vasaló, vasalókályha, mángorlók) ismerkedhettek meg közelebbről a látogatók. A múzeum adottságainak megfelelő, maximális kihasználtsággal zajlottak a programok, a legtöbb érdeklődő a kísérleti bemutatóra érkezett az este folyamán.

Vargáné Nyári Katalin

Vegyipari mozaik

A 31. Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny díjátadóján az Egis-díjat a fehérjék fotokémiai jelölésére alkalmas berendezés fiatal feltalálója vette át. A Magyar Innovációs Szövetség középiskolásoknak szóló pályázatát 31. alkalommal hirdették meg. Az összesen tíz díjazottat 53 pályázó közül választották ki, a díjakat az innovációért és kultúráért felelős miniszter, Csák János adta át a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében.

Az Egis-díjat idén Barna Benedek László, a Budapesti Szent István Gimnázium tanulója kapta az UV-Covbel nevű, fehérjék li-



gandumalapú fotokémiai jelölésre alkalmas berendezésért, mely hozzájárul az élettani és gyógyszer tudományi kutatásokhoz. (<https://hu.egis.health/ala-feherjek-fotokemiai-jelolesere-alkalmas-berendezes-fiatal-feltalaloja-vehette-at-az-egis>)



Az ABB-technológia Európa legnagyobb petrolkémiai beruházása, az Olefin III projekt. A termelést fokozó és energiahatékonyságot javító technológia 20 év óta Európa legnagyobb petrolkémiai beruházása, melyre az ABB a Hyundai Engineeringgel és a Técnicas Reunidasszal közösen kapott megbízást folyamatirányító rendszerük (DCS), az ABB Ability™ System 800xA telepítésére a lengyelországi Płockban megvalósuló Olefin III komplexum területén.

Az ABB a PKN Orlent segíti, mely többféle megoldást nyújt ahhoz, hogy elsősorban az etilénnek és a propilénnek az előállításával járó CO₂-kibocsátás mértékét 30%-kal csökkenteni tudják.